ข้อแนะนำและเคล็ดลับในการควบคุมน้ำหนัก

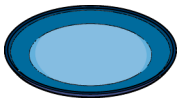

ใช้ภาชนะใส่อาหารสีเข้ม

การใช้จานอาหารสีเข้ม ๆ โดยเฉพาะสีฟ้าหรือสีน้ำเงินจะทำให้ลดความอยากอาหารลงไปได้

ใช้ภาชนะขนาดเล็กใส่อาหาร

การเปลี่ยนจานใส่อาหารให้มีขนาดเล็กลงจะทำให้รู้สึกว่าอาหารในจานมีปริมาณมากขึ้น

ชั่งน้ำหนักเป็นประจำ

แนะนำให้ชั่งน้ำหนักสัปดาห์ละครั้ง เพื่อเป็นการติดตามน้ำหนักของตัวเองอย่างสม่ำเสมอ

ออกกำลังกาย

ควรออกกำลังกายอย่างน้อยวันละ 30 นาที และควรทำเป็นประจำอย่างน้อย 3 - 5 วันต่อสัปดาห์

การออกกำลังกายมี 3 ประเภท ได้แก่

การออกกำลังกายแบบแอโรบิค

ทำให้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ได้ทำงาน เช่น การเดินเร็ว เต้นแอโรบิค ว่ายน้ำ และตีเทนนิส เป็นต้น

การเสริมสร้างความแข็งแกร่งของกล้ามเนื้อ

สามารถทำได้สัปดาห์ละหลาย ๆ ครั้ง ตัวอย่างเช่น การยกน้ำหนัก หรือใช้อุปกรณ์ช่วยในการออกกำลังกาย

การออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่น

ช่วยให้ข้อต่อต่าง ๆ มีความยืดหยุ่น ตัวอย่างเช่น การยืดตัว และการฝึกโยคะ เป็นต้น

ตัวอย่างอาหารสำหรับลดน้ำหนัก

โดยทั่วไปถ้าต้องการควบคุมน้ำหนักหรือกรณีที่มีน้ำหนักเกินหรืออ้วน แนะนำลดพลังงานลง 500 กิโลแคลอรี จากพลังงานที่ควรได้รับต่อวัน จะช่วยลดน้ำหนักได้ประมาณ 0.5 กิโลกรัมต่อสัปดาห์

มื้อ	ตัวอย่างปริมาณอาหารพลังงาน 1,200 กิโลแคลอรี					
	นม	ผัก	ผลไม้	ข้าวแป้ง	เนื้อสัตว์	น้ำมัน
เช้า	1 แก้ว	1 ทัพพี	1 ส่วน	1 ทัพพี	2 ชต.	1 ชช.
กลางวัน	-	1 ทัพพี	1 ส่วน	2 ทัพพี	2 ชต.	1 ชช.
เย็น	-	1 ทัพพี	1 ส่วน	2 ทัพพี	2 ชต.	1 ชช.

หมายเหตุ ผลไม้ 1 ส่วน เช่น ฝรั่ง 1/2 ผลกลาง แอปเปิ้ล 1 ผลเล็ก ส้ม 1 ผลใหญ่ แก้วมังกร 1/2 ผลกลาง หรือกล้วยน้ำว้า 1 ผล เป็นต้น

ชต. = ช้อนโต๊ะ ชช. = ช้อนชา

อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในหนังสือ
"เบาหวานกับโรคอ้วนและการควบคุมน้ำหนัก"

จัดทำโดย

น.ส.ศรีวรรณ ทองแพง
นักวิชาการโภชนาการ ศูนย์เบาหวานศิริราช

ที่ปรึกษา

ผศ.พญ.ระวีวรรณ เลิศวัฒนารักษ์
อายุรแพทย์ต่อมไร้ท่อและเมตะบอลิสม ภาควิชาอายุรศาสตร์
อ.ศรีสมัย วิบูลยานนท์
นักโภชนาการชำนาญการอาวุโส ศูนย์เบาหวานศิริราช

ศูนย์เบาหวานศิริราช

ติดต่อ : ตึกผู้ป่วยนอกชั้น 6 ห้องศูนย์เบาหวานศิริราช
โทรศัพท์ 02 419 9568 - 9 โทรสาร 02 419 9569

สนับสนุนการพิมพ์โดย

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 5,000 ฉบับ ปี พ.ศ. 2559
รหัสหน่วยงาน 13002004 สงวนลิขสิทธิ์โดย พรบ.การพิมพ์ 2537

เบาหวานกับโรคอ้วน
และการควบคุมน้ำหนัก

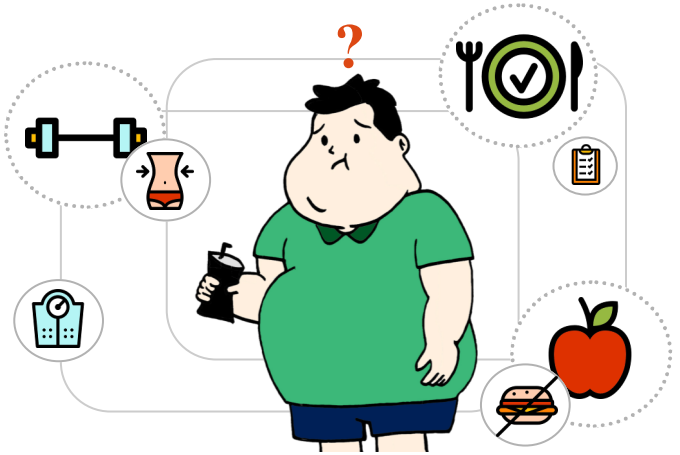

ศูนย์เบาหวานศิริราช
Siriraj Diabetes Center; SiDC

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
มหาวิทยาลัยมหิดล

SIPI : DM 1013159

เบาหวานกับโรคอ้วน

การที่มีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้นมากกว่าปกตินั้นเป็นปัจจัยเสี่ยงหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ซึ่งสาเหตุมาจากการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การกินอาหารมากเกินไป ซึ่งมากกว่าการนำไปใช้พลังงานจนทำให้เกิดการสะสมเป็นไขมัน รวมถึงการไม่ออกกำลังกายหรือมีการเคลื่อนไหวร่างกายน้อย

ดังนั้น ผู้เป็นเบาหวานที่มีน้ำหนักเกินหรืออ้วนหรือผู้ที่เสี่ยงที่จะเป็นเบาหวาน การลดน้ำหนักจะช่วยลดภาวะดื้ออินซูลินและช่วยให้ควบคุมเบาหวานได้ดีขึ้น

เท่าไรถึงเรียกว่า “อ้วน”

น้ำหนักตัวที่เหมาะสมขึ้นกับแต่ละบุคคล สามารถดูได้จากหลายวิธีแต่วิธีที่ง่ายและสะดวกคือ การคำนวณจากค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index; BMI, บีเอ็มไอ)

$$\text{ดัชนีมวลกาย} = \frac{\text{น้ำหนักตัว (กิโลกรัม)}}{\text{ส่วนสูง (เมตร)} \times \text{ส่วนสูง (เมตร)}}$$

ค่าดัชนีมวลกายมีหน่วยเป็นกิโลกรัมต่อตารางเมตร

น้อยกว่า 18.5	18.5 - 22.9	23.0 - 24.9	25.0 - 29.9	มากกว่า 30.0
“ผอม”	“ปกติ”	“น้ำหนักเกิน”	“อ้วน”	“อ้วนอันตราย”

ค่า BMI ที่ดีของผู้ใหญ่ควรมีค่าอยู่ระหว่าง “18.5 – 22.9 กิโลกรัมต่อตารางเมตร”

ข้อแนะนำและเคล็ดลับในการควบคุมน้ำหนัก

กินอาหารตามปริมาณที่กำหนด

ให้มีปริมาณตามแพทย์หรือนักโภชนาการหรือนักกำหนดอาหารกำหนดให้

กินอาหารครบ 3 มื้อหลัก และตรงเวลา

ควรงดอาหารว่างระหว่างมื้อ ถ้าหิวให้กินผลไม้สด 1 ส่วน และน้ำเปล่า

เคี้ยวอาหารช้า ๆ

ควรเคี้ยวอย่างช้า ๆ และเคี้ยวให้ละเอียด เพื่อให้สมองได้มีเวลาส่งสัญญาณไปที่ศูนย์ความอิ่ม

ดื่มน้ำเปล่า

โดยแนะนำให้ดื่มน้ำเปล่าก่อนอาหาร 1 แก้ว และหลังอาหาร 1 แก้ว

กินผักให้มากขึ้น

กินผักให้มากทุกมื้อ โดยเฉพาะผักใบ และให้หลากหลายชนิดในหนึ่งวัน

กินผลไม้สดในปริมาณที่เหมาะสม

เลือกกินผลไม้ที่ไม่หวานจัด เช่น แอปเปิ้ล แก้วมังกร หรือฝรั่ง เป็นต้น งดการดื่มน้ำผลไม้ทุกชนิด

กินเนื้อปลาและเนื้อสัตว์ไขมันต่ำ

โดยกินเนื้อปลาทะเล 3 - 4 มื้อต่อสัปดาห์ และเลือกกินเนื้อสัตว์ไม่ติดหนังและมัน เช่น เนื้ออกไก่ เป็นต้น

ดื่มนมรสจืดขาดมันเนยวันละ 1 กล่อง

ถ้าดื่มแล้วมีอาการท้องเสียให้เลือกดื่มนมถั่วเหลืองชนิดจืดหรือรับประทานโยเกิร์ตรสธรรมชาติทดแทน

ใช้น้ำมันรำข้าว/ถั่วเหลืองทำอาหาร

งดการใช้น้ำมันปาล์ม น้ำมันจากสัตว์ และงดอาหารที่ทอดในน้ำมันปริมาณมาก ๆ

ไม่กินขนมหวาน/น้ำหวานทุกชนิด

อาจใช้น้ำตาลเทียมหรือสารให้ความหวานทดแทนได้ (ควรปรึกษาแพทย์ก่อนใช้ทุกครั้ง)

ลดปริมาณการกินอาหารที่มีรสเค็มจัด

ได้แก่ อาหารหมักดอง เครื่องปรุงรส อาหารแปรรูป อาหารกึ่งสำเร็จรูป และอาหารกระป๋อง เป็นต้น

ลดการกินอาหารจานเดียวที่มีไขมันสูง

เช่น ผัดไทย ผัดซีอิ๊ว หอยทอด ข้าวมันไก่ ข้าวขาหมู และอาหารฟาสต์ฟู้ด เป็นต้น

จดบันทึกอาหารที่กินทุกครั้ง

การจดบันทึกอาหารจะช่วยให้สามารถควบคุมพฤติกรรมการกินอาหารได้

อ่านฉลากโภชนาการทุกครั้ง

ก่อนซื้ออาหารหรือเครื่องดื่มควรอ่านฉลากโภชนาการเพื่อช่วยให้หลีกเลี่ยงอาหารที่มีน้ำตาลและไขมันสูง